

Utorok 9. júna 2020

Pokračujeme v **opakovaní učiva literatúry 6. ročníka**. Prejdite si tieto poznámky (mali by ste ich mať zapísané v zošite alebo v poznámkach, takže si ich už nemusíte písať) a urobte cvičenia, aby ste zistili, či si toto učivo pamätáte. Ak nie, zopakujte si ho ešte raz.

BALADA je žáner ľudovej slovesnosti.

☺ Šírla sa **ústnym podaním**, ľudia si text v rôznych krajoch obmieňali, a tak vznikli **rôzne obmeny (varianty)** jednej balady.

☺ Má **jednoduchý smutný dej**.

☺ **Končí sa tragicky**.

☺ **Dej je väčšinou rozprávaný formou dialógu**.

Balada (delenie podľa autora):

- **ľudová: autor nie je známy**, Išli hudci horou, Kačička divoká

- **autorské: má autora**, Ján Botto: Lucijný stolček,

Ludmila Podjavorinská: Čakanka, P.O. Hviezdoslav: Zuzanka Hraškovie

SOCIÁLNA balada je balada, v ktorej autori opisujú **sociálne problémy ľudí** – alkoholizmus, bieda, hlad, vojny, nezamestnanosť, týranie... Chýba fantazijnosť, magické čísla..., balada je zbavená rozprávkových črt, zobrazuje ťažký osud človeka, vojnu, biedu, osamelosť človeka.

Bájka je krátke epické literárne dielo, ktoré má tieto znaky:

znaky:

1. vystupujú v nej **zvieratá, rastliny, ktoré sa správajú ako ľudia**

2. vyslovuje **mravné poučenie** – vysmieva sa z nepekných ľudských vlastností

3. používa **humor a satiru** (ostrý, útočný, zosmiešňujúci výsmech)

4. využíva **alegóriu (inotaj)** – skrytý význam, nehovorí priamo o ľuďoch ale skryto, obrazne o zvieratách

5. **personifikácia** – zvieratá majú ustálené ľudské vlastnosti (pažravý vlk, prešibaná liška...)

6. môže mať formu **poézie alebo prózy**

Najznámejší bájkari: **Ezop, Ivan Andrejevič Krylov, Jean La Fontaine (žán de la fontén)**

Báj – mýtus: - najstaršia podoba ľudovej prózy

- tradovali sa **z pokolenia na pokolenie**

- **nemá konkrétneho autora**, je to kolektívny výtvor

- hovorí sa v nich **o vzniku sveta, vesmíru, človeka...**

- vystupujú v nich **bohovia s nadprirodzenou silou**

- **súboru bájí** hovoríme **bájoslovie/mytológia**

AUTORI - balada

Autor

Názov ukážky

Ján Botto

Lucijný stolček

Ludmila Podjavorinská

Čakanka

Pavol Országh Hviezdoslav

Zuzanka Hraškovie

AUTORI - bájka	
Autor	Názov ukážky
Ezop	O vtákoch, zvieratách a netopierovi
	O vrane a krčahu s vodou
	O nenásytnej líške
Jonáš Záborský	Tulipán a fialka
	Netopieri
Daniel Naborowski	Líška a lasica
Ivan Andrejevič Krylov	Vrana a líška
Peter Petiška	Havran a líška

AUTORI - báj	
Autor	Názov ukážky
Zdenka Laciková	Zakliata Kráľova hoľa
Anton Marec	Tatranské plesá
Jozef Cíger Hronský	Prečo je Váh divá rieka

Cvičenia:

1. Precvič si určovanie literárnej formy. Urči, či je daná ukážka **POÉZIA**, **PRÓZA** alebo **DRÁMA**. (Ukážky neopisujte, odpovedajte takýmto spôsobom: A. poézia, B. dráma a pod.)

Urči literárnu FORMU (poézia, próza, dráma).		
<p>A. <i>Nevidíš, keď slnko svieti, nevidíš, kam motýľ letí. Neuvidíš nikdy viac žiadnu z mnohých sveta krás.</i></p>	<p>B. UHRÍK: Nepoučujte, kriste, nie ste v škole! (<i>kričí</i>) Nemáme čas...! O tri hodiny svitá...! PANI: Ešte tri hodiny... možno ešte... UHRÍK: Do rána sa nič nestane! Je čas...<u>chystať sa na to najhoršie!</u> ŠUSTEK: Aspoň ten jeden z nás.</p>	<p>C. Do druhého kresla si sadne mama, na stolík si tiež položí šálku s kávou a číta svoj babský časopis. Zrazu ocko vyskočil, ako keby ho uštipla tarantula.</p>
<p>D. REINER: Iba u nás nie. ÁBEL: Ani raz do roka? REINER: Nie. ÁBEL: Myslel som, že aspoň na Vianoce... REINER: Ani na Vianoce... (<i>Po chvíli</i>). Jedla je dosť... Aj vína dajú, ale ani tak to nie je ono... Je tam čisto, teplo, aj stromček vám postavia, dokonca s elektrickými sviečkami.</p>	<p>E. Chyť vietor za hrivu, zmení sa na koňa, podkovy žiarivú pieseň ti zazvonia.</p>	<p>F. UHRÍK: A smiem sa opýtať – čo mi to pomôže? <u>Zachovám si tvár</u> – a prídem o hlavu! ŠUSTEK: /<i>Tulákovi</i>) Nie! Proti násiliu nemá človek nijakú šancu! TOMKO: Nijaké násilie nie je trvalé... A napokon sa pohltí samo v sebe... a sebou samým, tak učia dejiny!</p>
<p>G. Kľúčna kosť sa zdala trochu vyvedená z miery. Zaiste to nie je vážne, keď jej kostra verí.</p>	<p>H. Keď sa skončilo vyučovanie, starý učiteľ matematiky a Maťo Hruška sa nenápadne obšmietali okolo školskej brány, ale nosa tam nebolo. Možno sa pobral za svojím klaunom a možno ho našiel školník Raf. Veď aj psy môžu snívať, či nie?</p>	<p>I. Beznohý lezie na hrušku, chce chytiť ryбку-bystrušku. Bezruký hádže kamene, že ho z tej hrušky zaženie.</p>

2. K literárnemu termínu prirad' správnu charakteristiku. (Stačí odpovedať 7A, 4B...)

Literárny termín		Charakteristika	
1.	Ľudová balada	A.	je žáner ľudovej slovesnosti. Šírla sa ústnym podaním, má jednoduchý smutný dej, končí sa tragicky.
2.	Bájka	B.	balada, ktorá má autora, Ján Botto: Lucijný stolček
3.	Alegória	C.	krátke epické literárne dielo, vystupujú v nej zvieratá, rastliny, ktoré sa správajú ako ľudia, vyslovuje mravné ponaučenie
4.	Balada	D.	balada, ktorej autor nie je známy, napr. Išli hudci horou, Kačička divoká
5.	Báj	E.	súbor bájí
6.	Sociálna balada	F.	(inotaj), skrytý význam. nehovorí priamo o ľuďoch ale skryto, obrazne o zvieratách
7.	Mytológia (bájoslovie)	G.	hovorí sa v nej o vzniku sveta, vesmíru, človeka, vystupujú v nich bohovia s nadprirodzenou silou
8.	Autorská balada	H.	je balada, v ktorej autori opisujú <i>sociálne problémy ľudí</i> – alkoholizmus, bieda, hlad, vojny, nezamestnanosť, týranie... Chýba v nej fantazijnosť, magické čísla...

3. K autorovi prirad' názov ukážky, ktorú sme čítali. (Stačí odpovedať A7, B4...)

Autor		Názov ukážky	
A.	J. Botto	1.	Čakanka
B.	Ezop	2.	Tulipán a fialka
C.	A. Marec	3.	Zuzanka Hraškovie
D.	Ľ. Podjavorinská	4.	Prečo je Váh divá rieka
E.	I. A. Krylov	5.	Lucijný stolček
F.	P. O. Hviezdoslav	6.	Tatranské plesá
G.	J. Cíger Hronský	7.	Vrana a líška
H.	J. Záborský	8.	O nenásytnej líške

Svoje odpovede si skontroluj tu.

1.

Ukážka	Odpoveď
A.	poézia
B.	dráma
C.	próza
D.	dráma
E.	poézia
F.	dráma
G.	poézia
H.	próza
I.	poézia

2. 1D, 2C, 3F, 4A, 5G, 6H, 7E, 8B

3. A5, B8, C6, D1, E7, F3, G4, H2